

Archeo-rapport 190

Het archeologisch vooronderzoek aan de Overstraat te Diest

Vanessa Vander Ginst & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2013
Studiebureau Archeologie bvba**

Archeo-rapport 190

Het archeologisch vooronderzoek aan de Overstraat te Diest

Vanessa Vander Ginst & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2013
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 190 Het archeologisch vooronderzoek aan de Overstraat te Diest
--

Opdrachtgever:	Go! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
Projectleiding:	Maarten Smeets
Leidinggevend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Vanessa Vander Ginst Maarten Smeets
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2013/12.825/54

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2013, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Administratieve gegevens

Opdrachtgever	Go! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap Afdeling Infrastructuur Oost Thonissenlaan 58 3500 Hasselt
Uitvoerder	Studiebureau Archeologie bvba
Vergunningshouder	Vanessa Vander Ginst
Beheer en plaats opgravingsgegevens	Deze gegevens werden na het onderzoek overgemaakt aan de opdrachtgever.
Beheer en plaats vondsten en stalen	De vondsten en stalen werden na het onderzoek overgemaakt aan de opdrachtgever.
Projectcode	2013/424
Vindplaatsnaam	Overstraat 37, Diest
Locatie	Vlaams Brabant, Diest
Kadasternummers	1: A: 209L en 211N
Lambertcoördinaat 1	198215.147; 186447.455; 24.842
Lambertcoördinaat 2	198221.45; 186445.148; 24.854
Lambertcoördinaat 3	198210.6; 186414.639; 24.692
Lambertcoördinaat 4	198216.905; 186413.498; 24.761
Kadasterplan	Zie fig. 1.2
Topografisch plan	Zie fig. 1.1
Begindatum	18-10-2013
Einddatum	18-10-2013

Onderzoeksopdracht

Verwijzing Bijzondere voorwaarden	Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Diest, Overstraat
Archeologische verwachtingen	Het projectgebied ligt aan de voet van de belangrijke historische en archeologische site van de Warandeborg (CAI 3142 en 3141) en binnen het historisch centrum van Diest.
Wetenschappelijke vraagstellingen	Zijn er archeologische sporen aanwezig? Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband? Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten gelinkt? Bevatten deze lagen archeologische vondsten? Uit welke periode dateren deze vondsten? Hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch

	<p>erfgoed?</p> <p>Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?</p> <p>Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?</p> <p>Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?</p> <p>Wat is de te volgens opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?</p>
Aard van de bedreiging	<p>De Freinetschool "De Pit" plant de heraanleg van de speelplaats. Hierbij wordt o.a. een zitkuil, een avonturenpad, een sportveld, zandbakken e.d.m. aangebracht. Ook de bestaande rioleringen worden vernieuwd en er wordt een bufferbekken aangelegd.</p> <p>De speelplaats heeft een oppervlakte van 3400 m².</p>
Randvoorwaarden	<p>Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Diest, Overstraat</p>

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Algemene inleiding en situering van het project	p. 3
1.1 Inleiding	p. 3
1.2 Beschrijving van de vindplaats	p. 3
1.3 Fysiografie	p. 5
1.3.1 Lokale topografie en hydrografie	p. 5
1.3.2 Geologische opbouw	p. 5
1.3.3 Bodemeenheden rond de site en hun eigenschappen	p. 8
1.4 Archeologische voorkennis	p. 8
1.5 Onderzoeksopdracht	p. 10
Hoofdstuk 2 Werkwijze en opgravingsstrategie	p. 13
Hoofdstuk 3 Resultaten van het sporenbestand	p. 15
Hoofdstuk 4 Besluit	p. 21
Bijlagen	p. 25
Bijlage 1: Sporeninventaris	p. 27
Bijlage 2: Vondsteninventaris	p. 29
Bijlage 3: Fotoinventaris	p. 31
Bijlage 4: Harris matrix	p. 33

Hoofdstuk 1 Algemene inleiding en situering van het project

1.1 Inleiding

Naar aanleiding van de heraanleg van de speelplaats met aanleg van een o.m. een zitkuil, zandbakken, een bufferbekken en de vernieuwing van de bestaande riolering van de Freinetschool De Pit aan de Overstraat in Diest werd door Onroerend Erfgoed een archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefputten opgelegd (2013/424).

Het onderzoek werd door Go! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap aan Studiebureau Archeologie bvba toevertrouwd. Het terreinwerk werd uitgevoerd op 18 oktober 2013.

1.2 Beschrijving van de vindplaats

Het projectgebied beslaat ca. 3400 m² en ligt in het bouwblok omsloten door de Overstraat in het noordwesten, de Veemarkt in het zuidoosten, de Koestraat in het zuidwesten en de Bruidstraat in het noordoosten (fig. 1.1 en 3fig. 1.2). De heuvel van het Warandepark ligt net ten zuid(oosten) van het projectgebied.

Binnen de archeoregio's (fig. 1.3) is het projectgebied gesitueerd in de zandleemstreek.

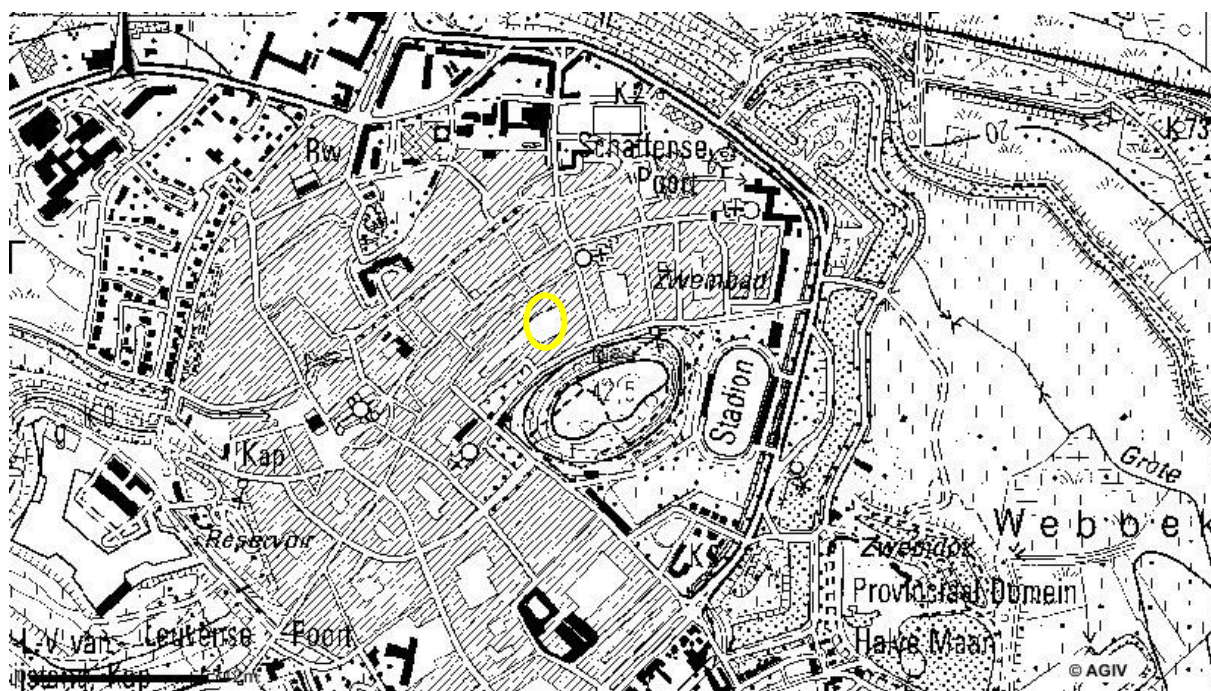
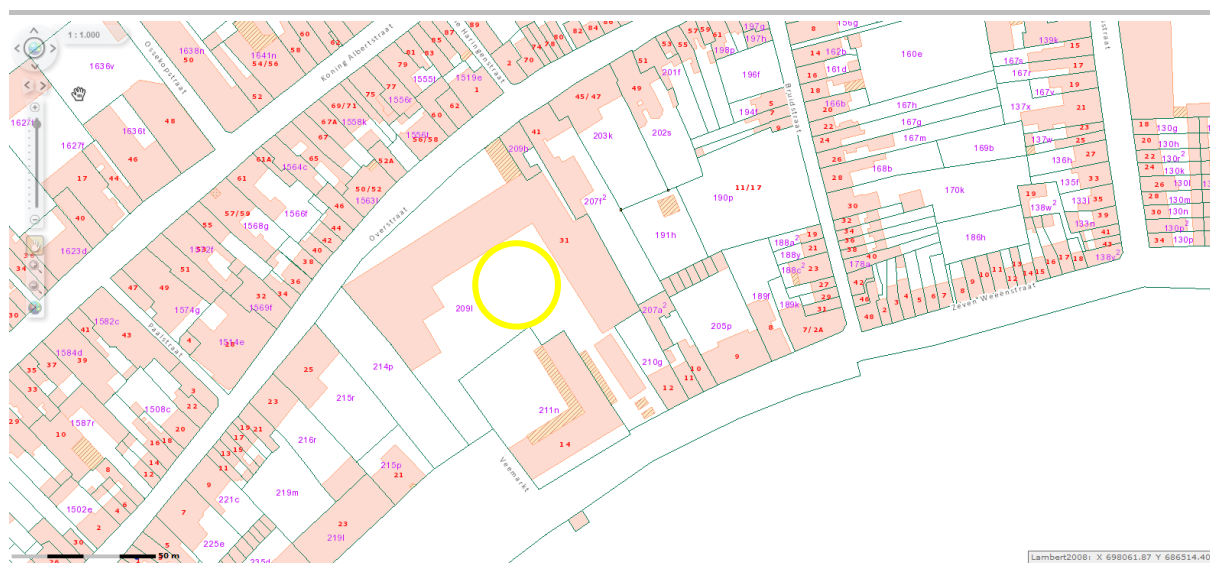

Fig. 1.1: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied¹.

¹ www.agiv.be

Het archeologisch vooronderzoek aan de Overstraat te Diest

3Fig. 1.2: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied².

Lambertcoördinaat 1	198215.147; 186447.455; 24.842
Lambertcoördinaat 2	198221.45; 186445.148; 24.854
Lambertcoördinaat 3	198210.6; 186414.639; 24.692
Lambertcoördinaat 4	198216.905; 186413.498; 24.761

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's³.

² www.minfin.fgov.be

³ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

1.3 Fysiografie

1.3.1 Lokale topografie en hydrografie

Het onderzoeksgebied ligt op een hoogte tussen 28 en 27 m TAW. Het oppervlak helt af naar het noordwesten toe (fig. 1.4). De afwatering gebeurt via de Demer (fig. 1.5).

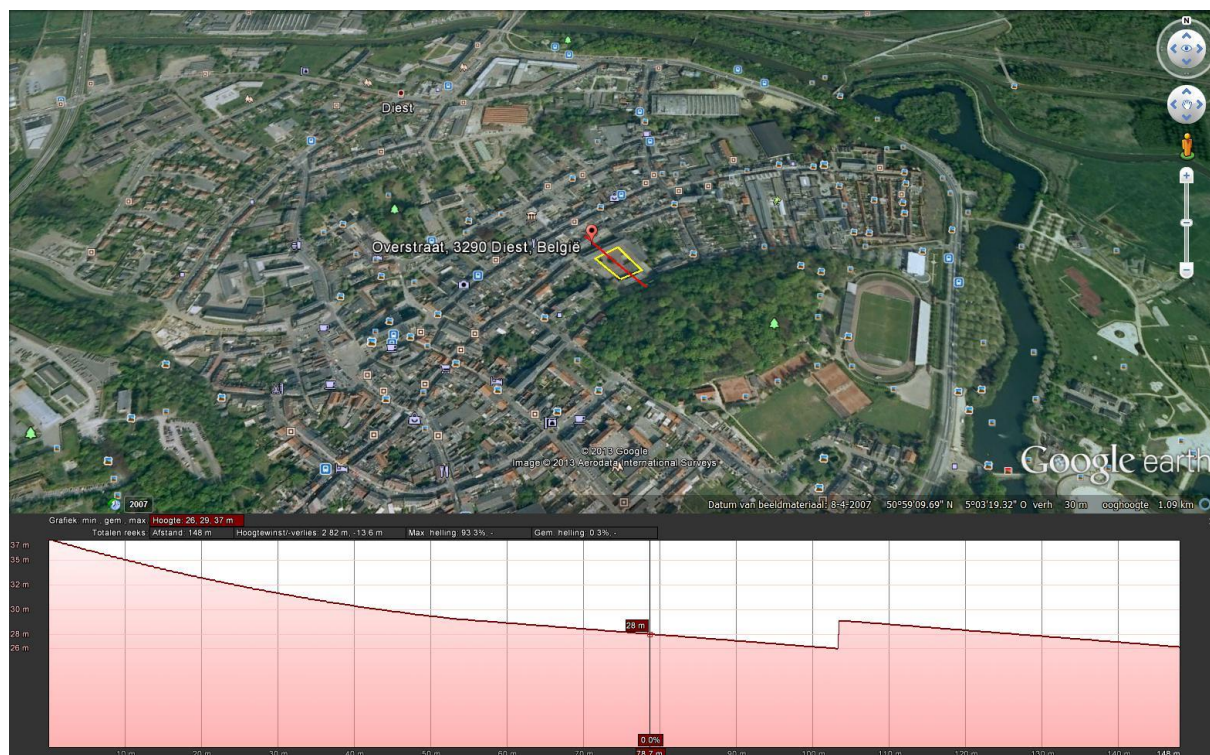

Fig. 1.4: Lengteprofiel van het oppervlak en de helling in het projectgebied⁴.

1.3.2 Geologische opbouw

Onder het projectgebied bevinden zich sedimenten die behoren tot de formatie van Diest (fig. 1.6). Deze formatie dateert uit het mioceen (fig. 1.7).

De formatie van Diest bestaat uit een bruingroen tot grijsgroen glauconietrijk middelmatig tot grof zand met zeer dunne kleilaagjes. Door verwerking is het zand meestal limonietisch geelbruin en aaneengekit tot ijierzandsteenbanken⁵.

De quartaire ondergrond kan bestaan uit eolische afzettingen en/of hellingsafzettingen (fig. 1.8). Mogelijk zijn deze afzettingen echter afwezig door erosie.

⁴ Projectie via Google Earth.

⁵ www.dov.vlaanderen.be

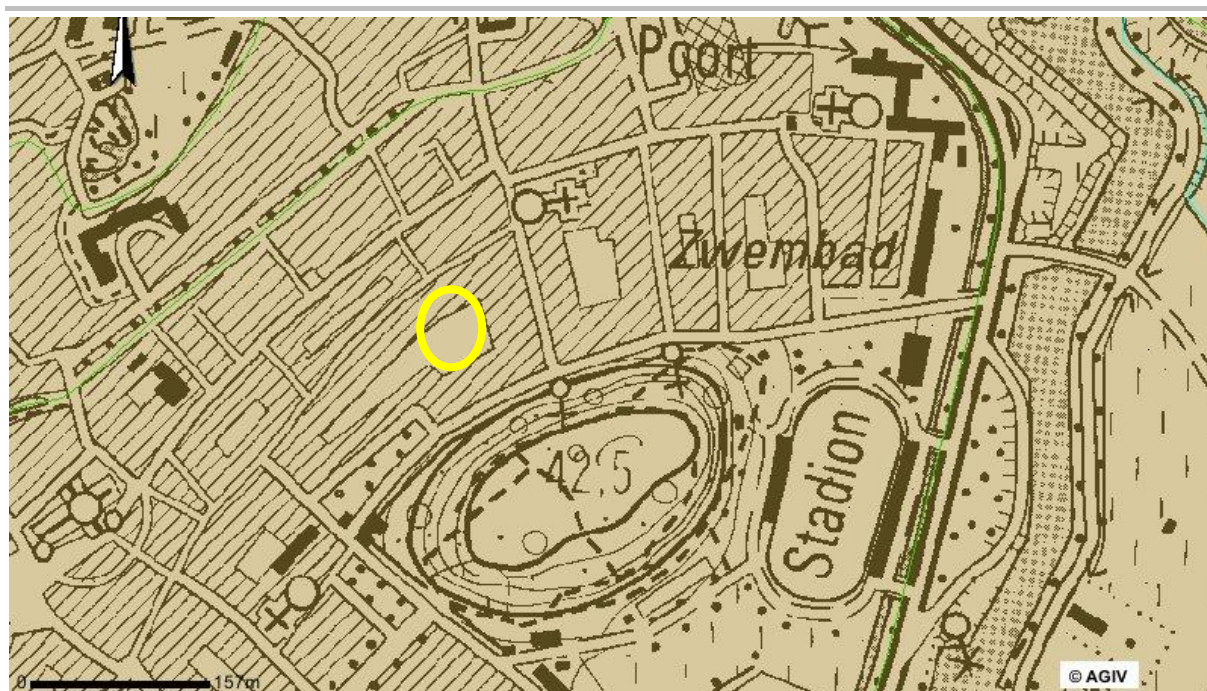

Fig. 1.5: Topografie en hydrografie rond het aangeduide onderzoeksgebied⁶.

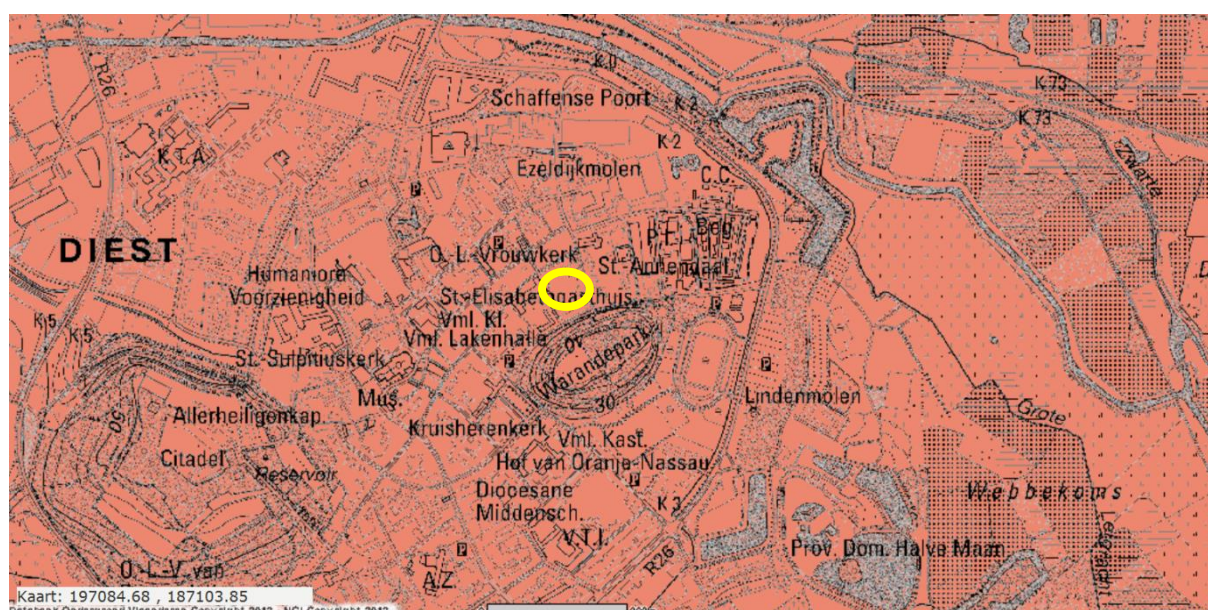

Fig. 1.6: Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied⁷.

⁶ www.agiv.be

⁷ www.dov.vlaanderen.be

Het archeologisch vooronderzoek aan de Overstraat te Diest

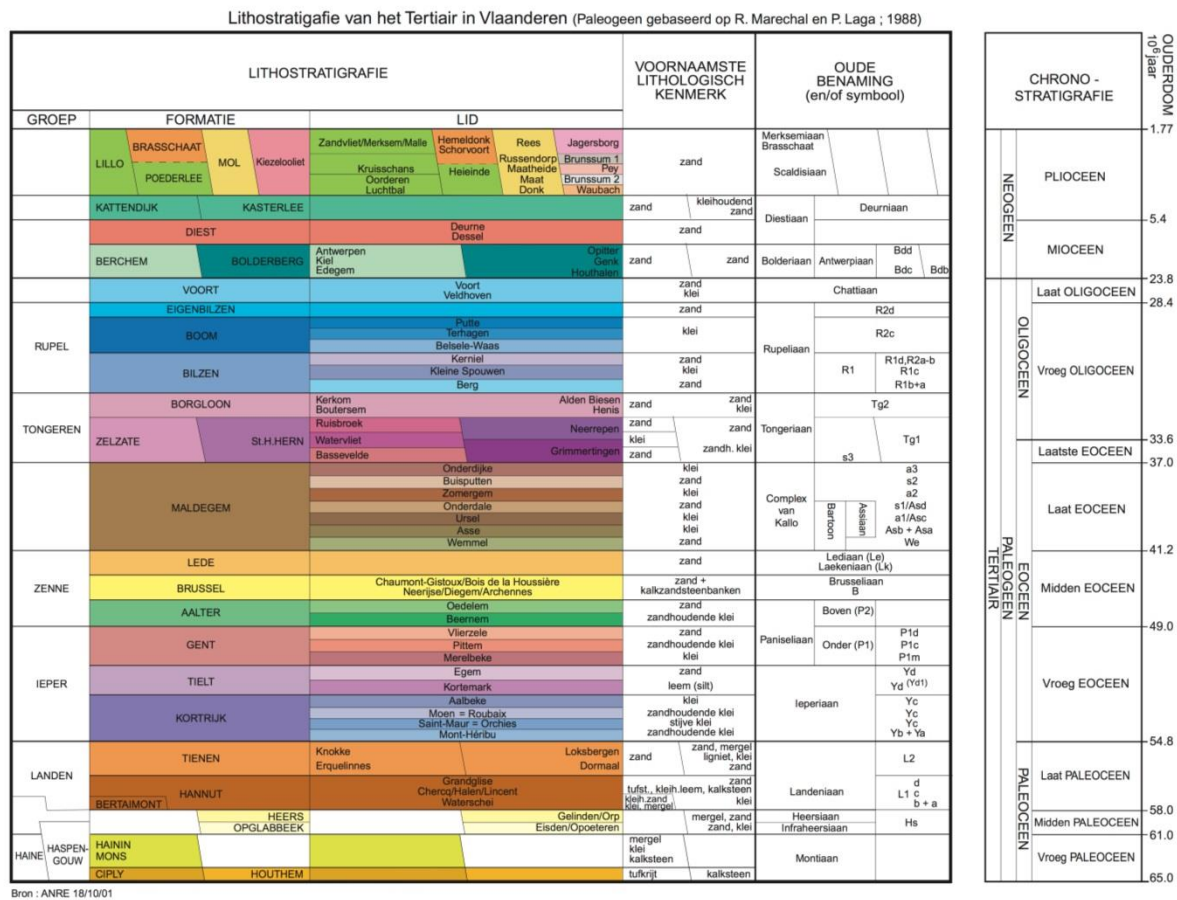

Fig. 1.7: Litho- en chronostratigrafie van het Tertiair in Vlaanderen⁸.

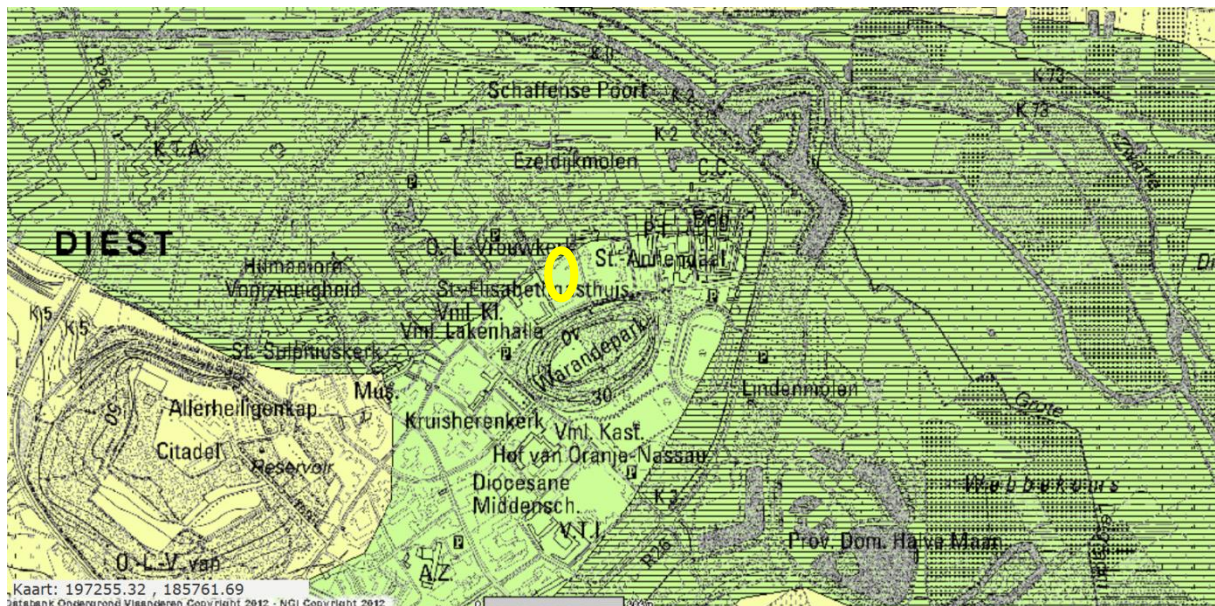

Fig. 1.8: Quartaire geologische kaart met aanduiding van het projectgebied⁹.

⁸ www.dov.vlaanderen.be

⁹ www.dov.vlaanderen.be

1.3.3 Bodemeenheden rond de site en hun eigenschappen

Het projectgebied ligt in stedelijke context en is niet gekarteerd op de bodemkaart (fig. 1.9).

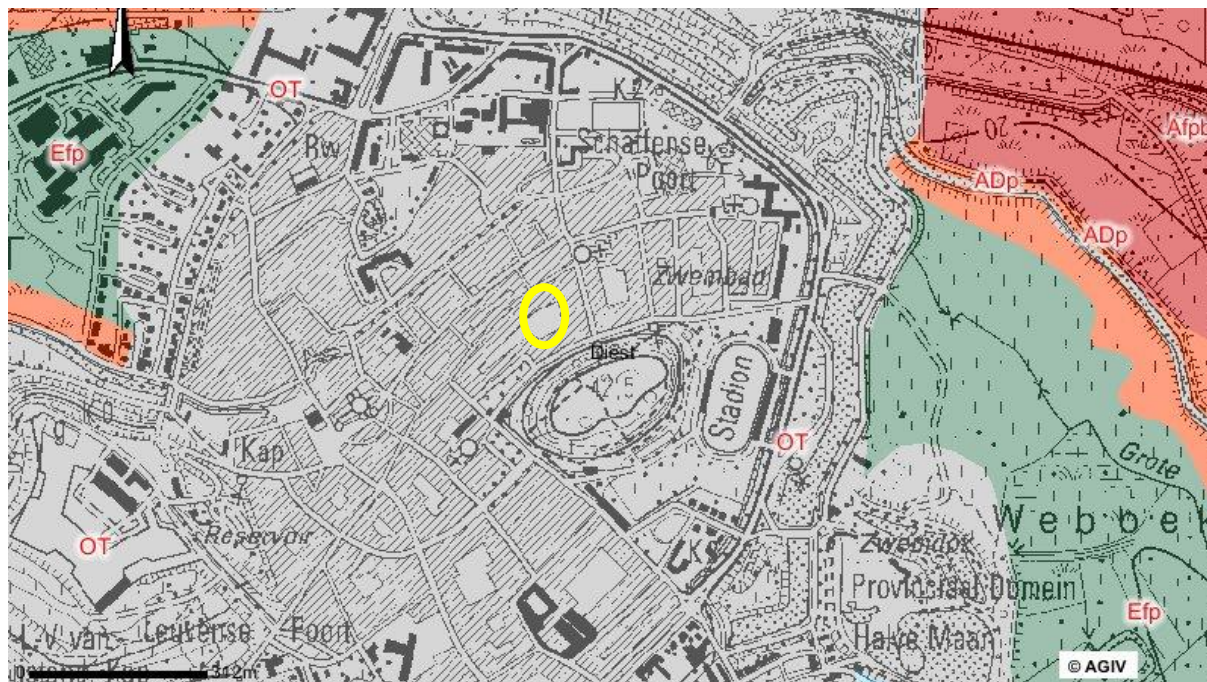

Fig. 1.9: Overzicht van het bodemlandschap met aanduiding van het onderzoeksgebied¹⁰.

1.4 Archeologische voorkennis

Het ontstaan van de stad dateert vermoedelijk uit de vroege middeleeuwen. Het heerlijk kasteel, dat sinds de 10de eeuw op de Warandeheuvel stond, werd in 1512 verwoest.

In 1365 werd in een grote cirkel om de stad een omwalling opgetrokken met acht poorten en een dertigtal straten. Het straalvormige middeleeuwse plan is in het centrum bewaard gebleven.

In de 16de eeuw maakten de godsdienstoorlogen een einde aan de bloei van handel en lakennijverheid. De aanwezigheid te Diest van de Nassau's sinds 1499 gaf in 1580 aanleiding tot de plundering van de stad.

In het begin van de 18de eeuw werd Diest door de Fransen bezet. Volgens de opvattingen van Vauban werd een citadel gebouwd. De omwalling werd in 1705 gesloopt. De economie kende onder het Oostenrijks bewind een nieuwe bloei dankzij de wegeaanleg.

In 1835 werd een tegen Holland gericht fort gebouwd (omwalling met gracht, twaalf fronten, Leopoldfort en citadel): tracé van de huidige ringlanen en bewaarde "Halve Maan". De stad breidt zich aan west- en zuidzijden uit met woonwijken buiten de oude omwalling¹¹.

Op de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 1.10) zijn in de directe omgeving van het projectgebied verschillende gekende archeologische vindplaatsen aangeduid.

Het projectgebied ligt net ten noorden van het Warandepark. Op deze plaats stond een 13de-eeuws kasteel (CAI 3142) dat terugging op een volmiddeleeuwse motte(CAI 3141).

¹⁰ www.agiv.be

¹¹ <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/20463>

In het verleden werd reeds een archeologisch vooronderzoek in de vorm van 4 werkputten uitgevoerd op de Veemarkt (CAI 157186). Dit onderzoek had volgens de onderzoekers een laag wetenschappelijk potentieel.

De site is omringd door historische gebouwen. Cai 2333 is het Minderbroederklooster; CAI 3843 is het Sint-Elizabethgasthuis; CAI 2329 is het voormalige Bogaardenklooster en CAI 2322 is de O.L.V.-kerk, die in 1211 als slotkapel vermeld werd en in 1253 parochiekerk zou worden.

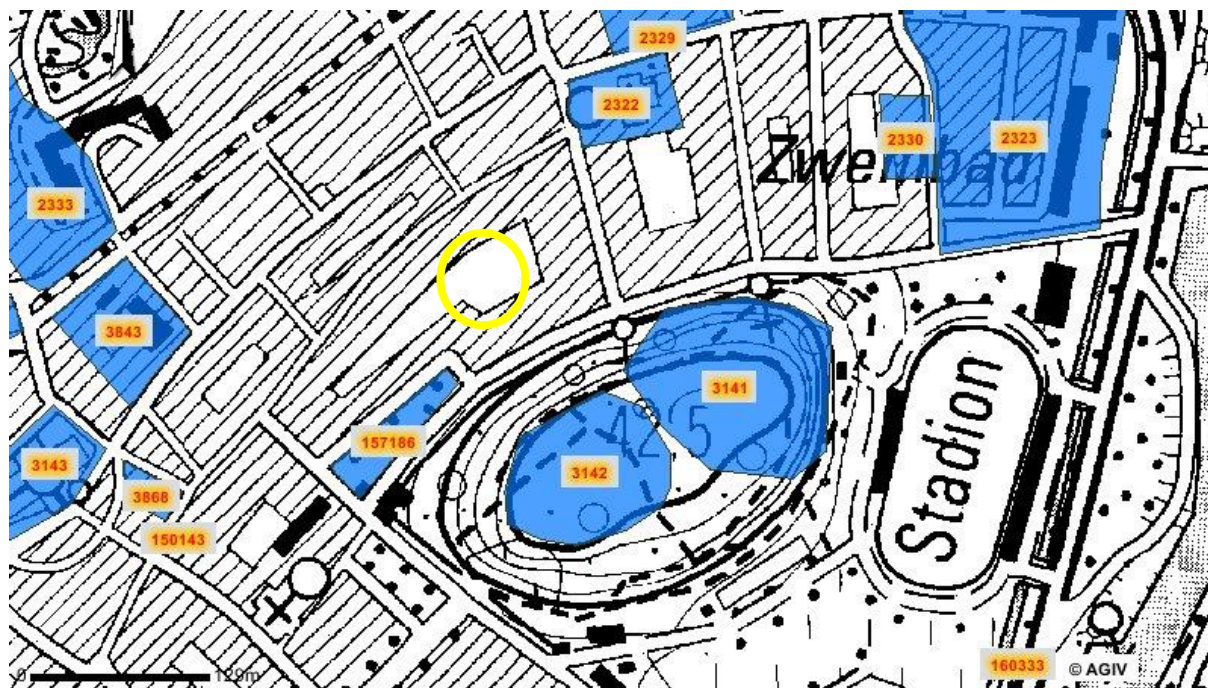

Fig. 1.10: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied¹².

Op de Ferrariskaart (1771-1778) (fig. 1.11) staat ter hoogte van het huidige gebouw van de Freinetschool bebouwing langs de straatzijde (de huidige Overstraat) met tuinen meer naar het zuidoosten toe.

Ook op de Atlas der Buurtwegen (fig. 1.12) staat op de plaats van het huidige schoolgebouw bebouwing langs de straatzijde. In tegenstelling tot het gebouw op de Ferrariskaart betreft het hier een rechthoekig bouwblok met open binnenplaats. Het is niet mogelijk gebleken om een betrouwbare overlap te maken tussen de Atlas der Buurtwegen en het huidige kadaster.

De rooilijn van het huidige schoolgebouw staat immers niet langs de straat, maar ligt meer naar het zuidoosten dan de gebouwen op de Ferrariskaart en de Atlas der Buurtwegen.

¹² www.agiv.be

Fig. 1.11: Uittreksel uit de Ferrariskaart met situering van het projectgebied¹³.

Fig. 1.12: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen met situering van het projectgebied¹⁴.

1.5 Onderzoeksopdracht

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?

¹³ www.kbr.be

¹⁴ <http://gis.vlaamsbrabant.be/webgis/bin/view/AtlasBuurtwegen>

Het archeologisch vooronderzoek aan de Overstraat te Diest

- Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?
- Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten gelinkt?
- Bevatten deze lagen archeologische vondsten?
- Uit welke periode dateren deze vondsten?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?
- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?
- Wat is de te volgens opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?

Hoofdstuk 2 Werkwijze en opgravingsstrategie

Conform de opgelegde voorschriften werden twee proefputten van 4 bij 4 m aangelegd (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). In totaal werd dus 32 m² onderzocht, wat neerkomt op 0,94% van de totale oppervlakte van de speelplaats.

De locatie van de proefputten werd op de voorafgaande startvergadering gekozen in functie van het ontbreken van verharding op deze plaatsen en van het minimaal verstoren van de huidige infrastructuur op de speelplaats.

In het noordwesten van werkput 1 werd een bakstenen muurtje aangetroffen. Verder werd in deze werkput 1 geen aanwijzing gevonden om meerdere vlakken aan te leggen. In deze put werd het vlak meteen net in de vermoedelijke C-horizont aangelegd. Deze laag bevond zich op ca. 2 m onder het maaiveld.

De twee geregistreerde sporen in het vlak werden na registratie gecoupeerd. Het bleek echter eerder om natuurlijke fenomenen te gaan.

In de tweede aangelegde werkput werden twee vlakken aangelegd gezien de aanwezigheid van een vloerniveau.

Beide putten werden volledig opgeschoond. Beide putten en de aanwezige sporen en structuren werden digitaal topografisch ingemeten.

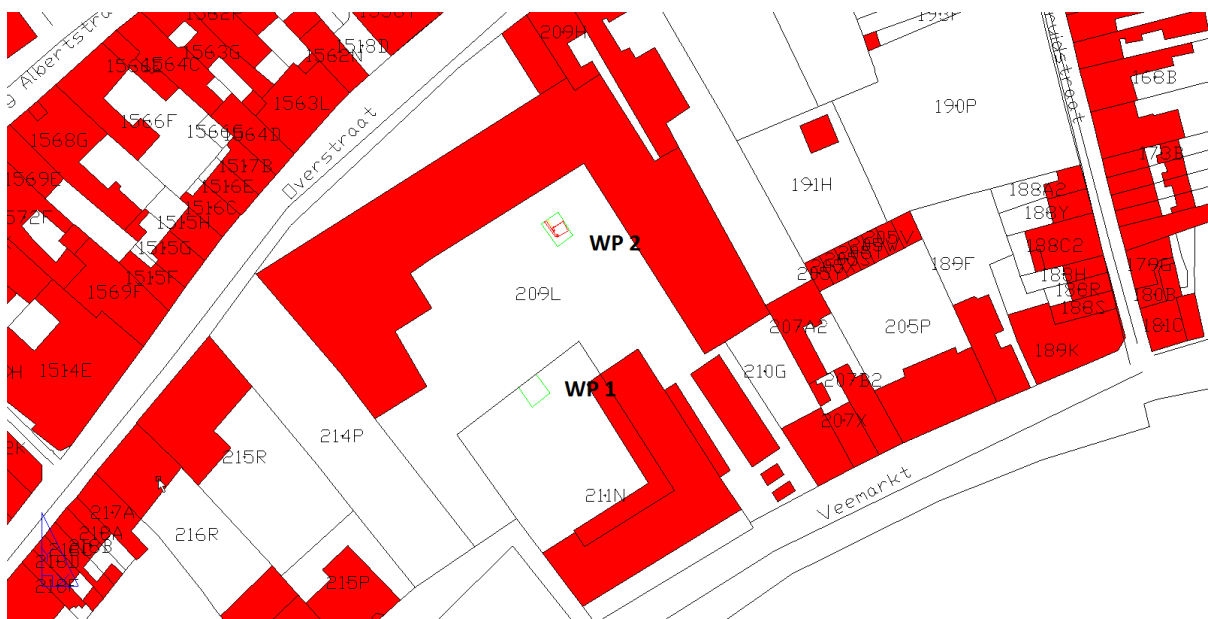

Fig. 2.1: De twee aangelegde werkputten.

Hoofdstuk 3 Resultaten van het sporenbestand

In werkput 1 werd het vlak aangelegd op ca. 2,10 tot 2,20 m onder het maaiveld in een zeer zandige lichtwitgele leembodem (S 23) (fig. 3.1). Mogelijk betreft het hier de C-horizont. Boven dit aangelegde vlak bevinden zich 4 lagen zandleem (S 19, S 20, S 21 en S 22) met bovenaan een pakket stabilisé onder de huidige klinkers (ca. 20 cm in totaal) (fig. 3.2). In het aangelegde vlak in werkput 1 werden 2 sporen geregistreerd (S 1 en S 2). Na coupe bleek het echter om natuurlijke fenomenen te gaan, mogelijk uitloging van de bovengelegen laag S 22.

Aan de noordrand van werkput 1 werd een redelijk ondiep bewaarde (ca. 24 cm), noordoostzuidwestgeoriënteerde, 40 cm brede en reeds op 2 plaatsen verstoorte bakstenen (20 x 10 cm) muur (S 3) aangetroffen (fig. 3.3). De bovenzijde van deze fundering (met nog één steen opgaand muurwerk) bevond zich op ca. 40 cm onder het maaiveld. De onderzijde van de muur valt samen met de onderzijde van de bovenste laag donkerbruine zandleem (S 19) in de andere profielen. Het profiel onder deze muur S 3 is veel homogener. Mogelijk betreft het hier colluviumlagen afgespoeld van de nabijgelegen helling van het Warandepark. Ter hoogte van muur S 3 lijkt er een scheiding te zijn in lagen met meer en minder bodemingrepen, mogelijk betreft het een overgang tussen een bebouwde zone en een tuinzone.

Fig. 3.1: Het aangelegde vlak in werkput 1.

In werkput 2 werden 2 vlakken aangelegd. Vlak 1 (ca. 70 cm onder het huidige maaiveld) werd op het afbraakniveau van een vloer aangelegd; vlak 2 werd op ca. 2,25 m onder het maaiveld aangelegd. Op het eerste aangelegde vlak werd een noordwestzuidoostgeoriënteerde muur (S 8) aangesneden op ca. 35 cm onder het maaiveld. Deze is opgebouwd uit bakstenen (20 x 10,5 cm) met een gele kalkzandmortel, is 32 cm breed en bleef ca. 92 cm diep bewaard (fig. 3.4).

Fig. 3.2: Het zuidprofiel in werkput 1.

Fig. 3.3: De bakstenen muur S 3 in werkput 1.

Fig. 3.4: Vlak 1 met de muren S 8, S 5 en S 6 en vloer S 4 in werkput 2.

Fig. 3.5: De bakstenen waterput S 9 onder muur S 8 in werkput 2.

Onder deze muur, in de noordwesthoek van werkput 2, bevond zich een waterput (S 9) opgebouwd uit bakstenen (20x10x5,5 cm) met een redelijk losse gele kalkzandmortel (fig. 3.5). Deze werd net aangesneden in de werkput maar bevond zich grotendeels onder het profiel. De diameter bedraagt zeker 87 cm, maar kon niet precieser worden nagemeten wegens de slechte bereikbaarheid van de put in het vlak.

Aan de oostzijde van en tegen deze muur aangebouwd bevonden zich twee zijmuren (S 5 en S 6), beide opgebouwd uit bakstenen en een redelijk harde, lichtgele kalkzandmortel (fig. 3.6).

Fig. 3.6: Zijmuur S 6 tegen muur S 8 in werkput 2.

Na de gedeeltelijke nivellatie van deze zijmuren werd een bakstenen (18 x 5 cm) vloer (S 4) gelegd, ten zuiden van en gedeeltelijk over muur S 6 (fig. 3.4). Deze vloer werd over een oppervlakte van 2,80 bij 2,10 m aangetroffen. Aan de noordzijde van de muur werd wellicht gelijktijdig de waterput dichtgelegd met een blauwe natuursteen (S 27). Het niveau van de vloer en de blauwe steen bevond zich op ca. 85 cm onder het maaiveld.

Onder de zijmuur S 6 werden in het oost- en het noordprofiel nog 3 lagen geregistreerd, namelijk een laag bruingele zandige leem (S 28) met baksteenbrokken en kalkmortel, een laag groenbruine zandige leem (S 29) en onderaan een laag grijsgroene redelijk homogene leem (S 14) met redelijk veel houtskoolbrokken (fig. 3.7). Deze lagen lijken ook onder muur S 8 in het westprofiel te zitten.

Deze laag (S 14) bevindt zich ook in het tweede aangelegde vlak en lijkt over een laag geelgroene zandige leem (S 13) heen te lopen (fig. 3.8). Deze geelgroene laag loopt over een laag grijze en houtskoolrijke leem (S 10) in de zuidkant van de werkput.

Ter hoogte van de waterput S 9 werd een cirkelvormig spoor aangesneden, dat doorheen de lagen S 14 en S 13 gaat. Allicht betreft het de insteek van de waterput.

Een boring in deze werkput wijst op de aanwezigheid van een pakket groengrijze zandleem van ca. 80 cm onder het aangelegde vlak 2, dat vervolgens overgaat in een pakket donkergeel-lichtbruine zandleem.

De onderste lagen in werkput 2 bevatten laatmiddeleeuwse scherven. In laag S 29 in het profiel in werkput 2 werd één vermoedelijk volmiddeleeuwse scherf gevonden (vermoedelijk Maaslands). De losse vondsten bestonden uit scherven uit de postmiddeleeuwse en de laatmiddeleeuwse periode. De op één na onderste laag in werkput 1 (S 22) bevatte eveneens laatmiddeleeuwse scherven. In de onderste laag (S 23) in deze werkput werden geen vondsten meer aangetroffen. Bij de losse vondsten uit deze werkput bevonden zich enkele volmiddeleeuwse scherven (Maaslands).

Fig. 3.7: Het oostprofiel in werkput 2.

Fig. 3.8: Het tweede aangelegde vlak in werkput 2.

Hoofdstuk 4 Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Daarom werd een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek gevraagd om de archeologische potentie van het terrein in te schatten. Tijdens dit onderzoek werd vastgesteld dat in de beide aangelegde werkputten het bodemarchief tot 2 m diep bewaard bleef. In werkput 2, de werkput het dichtst bij de bestaande bebouwing, reikte het nog dieper. In werkput 2 werd een concentratie van structuren aangetroffen met een duidelijke fasering. Zo werd een muur met een onderliggende waterput gevonden. Tegen deze muur werden twee zijmuren gebouwd, die na de gedeeltelijke afbraak ervan werden overbouwd met een bakstenen vloer.

De aangetroffen vondsten in de lagen wijzen op een datering in de late middeleeuwen. De aanwezigheid van enkele volmiddeleeuwse scherven in de losse vondsten wijzen mogelijk op de nabijheid van oudere sporen.

Zijn er archeologische sporen aanwezig?

In de twee aangelegde werkputten van 4 bij 4 m zijn archeologische sporen aanwezig in de vorm van lagen en structuren.

Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?

De sporen bevinden zich in stratigrafisch verband.

Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefputten? En hoe zijn die over de verschillende proefputten gelinkt?

In beide werkputten werden minstens 5 lagen geregistreerd. Gezien de afstand tussen de twee werkputten en -bijkomend- het verschil in lagen tussen de twee werkputten onderling kunnen deze echter niet aan elkaar gelinkt worden.

Bevatten deze lagen archeologische vondsten?

De verschillende lagen bevatten aardewerkscherven, metaal, faunaresten en glas. Ook de onderste lagen in het tweede aangelegde vlak in werkput 2, aangelegd op 2,23 m onder het maaiveld, bevatten scherven.

Uit welke periode dateren deze vondsten?

De vondsten dateren uit de late middeleeuwen en postmiddeleeuwen, enkele vondsten zijn volmiddeleeuws.

Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

De structuren zijn zeer goed bewaard. Op basis van de huidige stand van het onderzoek is het evenwel niet mogelijk om een nadere datering voor deze structuren naar voren te schuiven.

Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?

De verharding, die ter hoogte van de aangelegde werkputten reeds grotendeels weggehaald was, had geen zichtbare invloed op de bewaring van de archeologische resten. Hoe dit op de rest van het terrein, onder de verhardingen, is, is op basis van het uitgevoerde vooronderzoek geen antwoord te geven. Dit was inherent aan de keuze, in samenspraak met de erfgoedconsulent, van de locatie van de proefputten.

Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?

In werkput 1 werd de natuurlijke bodem mogelijk aangesneden op ca. 2,10 m onder het maaiveld. In werkput 2 werd de natuurlijke bodem niet bereikt in het vlak (2,20m); met een boring werd deze mogelijk op ca. 3 m onder het maaiveld wel aangetroffen.

Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

De werken voorzien in de heraanleg van de speelplaats met aanleg van een onder meer een zitkuil, zandbakken, een bufferbekken en de vernieuwing van de bestaande riolering. Bij deze afgravingen is de kans reëel dat de aanwezige structuren en sporen geraakt en vernield zullen worden.

Het eerste archeologisch relevante niveau bevindt zich immers ongeveer op 35 cm diepte (zie p. 21 van het rapport) en de archeologisch relevante lagen reiken meer dan 2 m diep. Wat de precieze impact van de werken is, kan moeilijk ingeschat worden. De opdrachtgever kon enkel een pdf file (fig. 4.1) met de plannen overmaken en geen gegeorefereerde plannen. De detailschetsen die werden meegestuurd zijn technisch moeilijk in te schatten, maar er ontbreken in alle geval een aantal elementen op.

Zo kan vastgesteld worden dat er zeker tot 1,2 m diep verstoord zal worden in de zone van de zitkuil, maar daaronder moet nog de afwatering komen, maar hierover zijn geen gegevens te vinden. Waar de riolering of bufferbekken komen en hoe diep deze zitten, staat niet op de plannen. Sommige paden zijn verhoogd, andere zijn dan weer 1 m diep gelegen (en dan is er nog een extra verstoring voor het maken van deze constructies). Van de paden is niet duidelijk waar verhogingen en waar verlagingen gebeuren.

Het is aangewezen dat ofwel de bouwheer aan kan tonen dat ze niets verstoren (maar je kan er niet omheen dat er gegraven wordt voor én de riolering, én het bufferbekken, én de zitkuil, én de paden), ofwel dat Onroerend Erfgoed oordeelt dat een behoud in situ niet mogelijk is en dat opgraven noodzakelijk is.

Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?

De kennis over de wordingsgeschiedenis van de middeleeuwse steden, en dan vooral de kleinere steden, wordt in de onderzoeksagenda van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed als problematisch en grotendeels incidenteel omschreven. Stadsontwikkeling is niet als één algemeen mechanisme te beschrijven, aangezien het gekenmerkt wordt door regionale verschillen zowel qua vorm als chronologie. Het ontbreekt vaak niet aan mogelijkheden om kleine opgravingen uit te voeren, maar het is pas door grote zones in één keer en volledig te onderzoeken dat de achterliggende mechanismen bestudeerd kunnen worden.

Het stellen van onderzoeksvragen alvorens het onderzoek afgerond is, is nutteloos, aangezien dit over de verdere wetenschappelijke uitwerking van de site gaat. Tevens is deze vraagstelling best af te stemmen op wat effectief gevonden werd. Dit vermijdt dat de verkeerde vraagstelling wordt opgesteld. Het vervolgonderzoek moet er in de eerste plaats op gericht zijn om op een wetenschappelijk verantwoorde wijze van een in situ naar een ex situ archief te komen. De kwaliteit van alle verder onderzoek (incl. de onderzoeksvragen die gesteld kunnen worden ná afronding van de opgraving) is hiervan afhankelijk.

Onroerend Erfgoed formuleerde volgende mogelijke onderzoeksvragen:

- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van deze stadsbuurt gedurende hun gebruiksperiode?
- Levert het organisch en anorganisch vondstmateriaal nieuwe inzichten op inzake onstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/ stadsontwikkeling van Diest?

Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?

Gelet op de algemene verspreiding van de werken en enerzijds om efficiënter te kunnen werken en anderzijds om een globaal beeld van de stratigrafie en de aard van de site te verkrijgen, wordt het volledige terrein geselecteerd voor een vlakdekkend, stratigrafisch onderzoek (fig. 4.2).

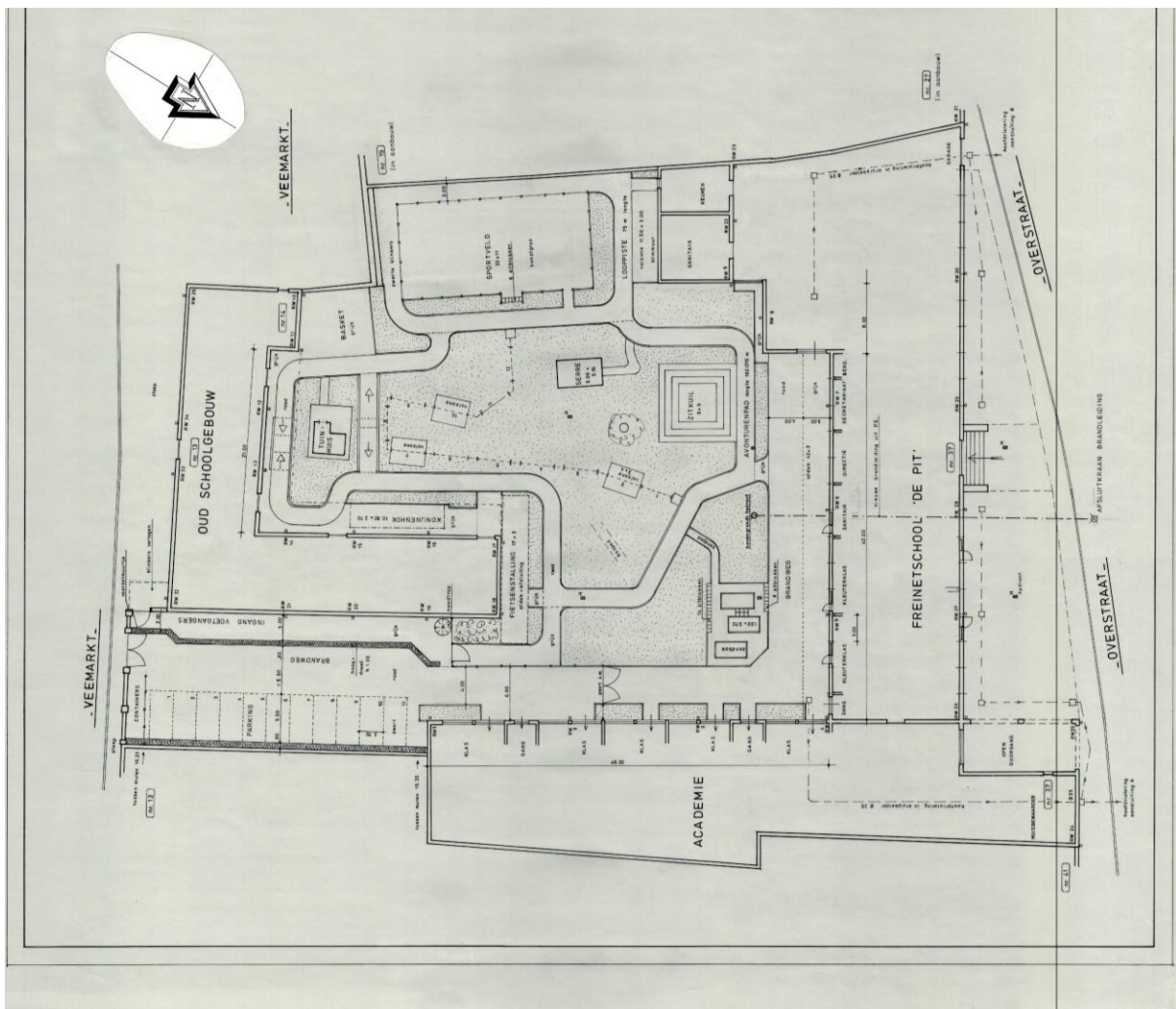
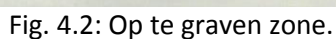

Fig. 4.1: Plan toekomstige aanleg.

Bijlagen

Bijlage 1 Sporeninventaris

Spoor	Werkput	Vlak	Aard	Vorm	Aflijning	Kleur	Textuur	Bijmenging	Vondsten	Afmetingen LxBxD (cm)	Opmerkingen
1	1	1	/								= S 22
2	1	1	/								=S 22
3	1	1	Muur							140x40 en 60x40	
4	2	1	Vloer							280x210	
5	2	1	Muur							53x42	
6	2	1	Muur							47x47	
7	2	1	Muur							45x30	
8	2	1	Muur							400x32	
9	2	1	Waterput							Diameter minstens 87	
10	2	2	Laag			DGr	ZLe	HK	Ce, Fa		
11	2	2	Uitbraakspoor?			GrDGl	ZLe				
12	2	2	Uitbraakspoor?			GrDGl	ZLe				
13	2	2	Laag			GlGo	ZLe	BK, HK	Ce		
14	2	2	Laag			GrGo	ZLe		Ce, Fa		
15	2	2	Laag			DGr	ZLe	HK			
16	2	2	Insteek			GrDGl	ZLe	HK, BK			
17	1	Profiel	Huidige klinkers								
18	1	Profiel	Stabilise								
19	1	Profiel	Laag			DBrGr	ZLe	BK, HK, KM			
20	1	Profiel	Laag			DBr	ZLe	KM			
21	1	Profiel	Laag			Br	ZLe	HK, KM	Ce		
22	1	Profiel	Laag			LBr	ZLe	HK			

Het archeologisch vooronderzoek aan de Overstraat te Diest.

23	1	Profiel	Laag			LGI	ZLe				C-Horizont?
24	2	Profiel	Laag			DBr	ZLe				
25	2	Profiel	Laag			Br	ZLe				
26	2	Profiel	Laag			Br	ZLe				
27	2	1	Natuursteen								
28	2	Profiel	Laag			BrGl	ZLe	BK, KM			
29	2	Profiel	Laag			GoBr	ZLe	KM			

Afkortingen:

Aflijning:

Re	Redelijk
Ze	Zeer
S	Scherp
D	Diffuus
Var	Variabel
Nat	Niet af te lijnen

Kleur:

L-	Licht
D-	Donker
Br	Bruin
Gl	Geel
Go	Groen
Gr	Grijs
Or	Oranje
Rd	Rood
Wt	Wit
Zw	Zwart
Bl	Blauw
Pr	Purper
Rz	Roze

m.	met
vl.	vlekken
sp.	spikkels
lg.	lagen

Textuur:

Re	Redelijk
Ze	Zeer
Za	Zacht
Ha	Hard
Va	Vast
Lo	Lo
Z	Zand
L	Leem
K	Klei

Bijmenging:

Bio	Bioturbatie
Glau	Glauconiet
BC	Bouwceramiek
HK	Houtskool
Fe	IJzerconcreties
FeZ	IJzerzandsteen
Mg	Mangaan
ZS	Zandsteen
SK	Steenkool
VL	Verbrande leem

Vondsten:

Ce	Ceramiek
Fa	Faunaresten
Fl	Floraresten
Gl	Glas
Me	Metaal
Le	Leder
Mu	Munt
Pi	Pijpaarde
Si	Silex
Bo	Bouwceramiek
Na	Natuursteen
An	Andere

Bijlage 2 Vondsteninventaris

Inventarisnummer	Spoor	werkput	Vlak	Aard	Aantal
2013-424-001	LV	1	1	Ce	20
2013-424-002	LV	2	1	Ce	8
2013-424-003	LV	2	1	Me	2
2013-424-004	LV	2	1	Fa	8
2013-424-005	10	2	1	Ce	3
2013-424-006	10	2	1	Fa	3
2013-424-007	LV	1	1	Gl	1
2013-424-008	LV	1	1	Me	1
2013-424-009	14	2	2	Ce	4
2013-424-010	14	2	2	Fa	2
2013-424-011	14	2	2	Bo	1
2013-424-012	29	2	Profiel	Fa	1
2013-424-013	29	2	profiel	Ce	1
2013-424-014	LV	2	Profiel	Ce	3
2013-424-015	LV	2	1	Gl	1
2013-424-016	13	2	2	Ce	3
2013-424-017	13	2	2	Fa	2
2013-424-018	22	1	Profiel	Ce	2
2013-424-019	LV	2	1	Ce	2
2013-424-020	LV	2	1	Fa	1
2013-424-021	LV	2	2	Ce	5
2013-424-022	26	2	1	Gl	5

Bijlage 3 Fotoinventaris

Fotonummer	Spoor	Werkput	Vlak	Aard
2013-424-001		1	1	Overzicht
2013-424-002		1	1	Overzicht
2013-424-003		1	1	Overzicht
2013-424-004		1	1	Overzicht
2013-424-005		1	1	Overzicht
2013-424-006		1		Profiel
2013-424-007		1		Profiel
2013-424-008		1		Profiel
2013-424-009		1	1	Overzicht
2013-424-010		1	1	Overzicht
2013-424-011		1		Profiel
2013-424-012		1		Profiel
2013-424-013		1		Profiel
2013-424-014	3	1		Profiel
2013-424-015	3	1		Profiel
2013-424-016	3	1		Profiel
2013-424-017	3	1		Profiel
2013-424-018	3	1		Profiel
2013-424-019		1	1	Overzicht
2013-424-020		1	1	Overzicht
2013-424-021		1	1	Overzicht
2013-424-022		1	1	Overzicht
2013-424-023		1		Profiel
2013-424-024		1		Profiel
2013-424-025		1		Profiel
2013-424-026	1	1	1	Vlak
2013-424-027	1	1	1	Vlak
2013-424-028	1	1	1	Vlak
2013-424-029	1	1	1	Vlak
2013-424-030	2	1	1	Vlak
2013-424-031	2	1	1	Vlak
2013-424-032	2	1	1	Vlak
2013-424-033				Werkfoto
2013-424-034	2	1	1	Coupe

Fotonummer	Spoor	Werkput	Vlak	Aard
2013-424-035	2	1	1	Coupe
2013-424-036	1	1	1	Coupe
2013-424-037	1	1	1	Coupe
2013-424-038	1	1	1	Coupe
2013-424-039	3	1	1	Vlak
2013-424-040	3	1	1	Vlak
2013-424-041	3	1	1	Vlak
2013-424-042		2	1	Overzicht
2013-424-043		2	1	Overzicht
2013-424-044		2	1	Overzicht
2013-424-045		2	1	Overzicht
2013-424-046		2	1	Overzicht
2013-424-047		2	1	Overzicht
2013-424-048		2	1	Overzicht
2013-424-049		2	1	Overzicht
2013-424-050	5, 6 en 4	2	1	Vlak
2013-424-051	5, 6 en 4	2	1	Vlak
2013-424-052	5, 6 en 4	2	1	Vlak
2013-424-053	5, 6 en 4	2	1	Vlak
2013-424-054	4, 6 en 7	2	1	Vlak
2013-424-055	4, 6 en 7	2	1	Vlak
2013-424-056	4, 6 en 7	2	1	Vlak
2013-424-057	4, 6 en 7	2	1	Vlak
2013-424-058	4, 6 en 7	2	1	Vlak
2013-424-059	4, 6 en 7	2	1	Vlak
2013-424-060	4, 6 en 7	2	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Werkput	Vlak	Aard
2013-424-061	5, 6 en 4	2	1	Vlak
2013-424-062	5, 6 en 4	2	1	Vlak
2013-424-063	5, 6 en 4	2	1	Vlak
2013-424-064	5	2	1	Vlak
2013-424-065	5	2	1	Vlak
2013-424-066	5	2	1	Vlak
2013-424-067		2	2	Overzicht
2013-424-068		2	2	Overzicht
2013-424-069		2	2	Overzicht
2013-424-070		2	2	Overzicht
2013-424-071		2	2	Overzicht
2013-424-072		2	2	Overzicht
2013-424-073		2	2	Overzicht
2013-424-074		2	2	Overzicht
2013-424-075		2	2	Overzicht
2013-424-076		2	2	Overzicht
2013-424-077		2	2	Overzicht
2013-424-078		2	2	Overzicht
2013-424-079		2	2	Profiel
2013-424-080		2	2	Profiel
2013-424-081		2	2	Profiel
2013-424-082		2	2	Profiel

Fotonummer	Spoor	Werkput	Vlak	Aard
2013-424-083		2	2	Profiel
2013-424-084		2	2	Profiel
2013-424-085		2	2	Profiel
2013-424-086		2	2	Profiel
2013-424-087		2	2	Profiel
2013-424-088		2	2	Profiel
2013-424-089		2	2	Profiel
2013-424-090		2	2	Profiel
2013-424-091		2	2	Profiel
2013-424-092		2	2	Profiel
2013-424-093		2	2	Profiel
2013-424-094		2	2	Profiel
2013-424-095		2	2	Profiel
2013-424-096		2	2	Profiel
2013-424-097		2	2	Profiel
2013-424-098		2	2	Profiel
2013-424-099		2	2	Profiel
2013-424-100		2	2	Profiel
2013-424-101		2	2	Profiel
2013-424-102		2	2	Profiel
2013-424-103		2	2	Profiel
2013-424-104		2	2	Profiel
2013-424-105		2	2	Profiel
2013-424-106		2	2	Overzicht

Bijlage 4 Harris matrix

